

Mi a posztmagyar?*

*(Semmitmondó kiáltvány, eredetileg per-
sze Mynheer Peeperkorn modorában)*

(A MP jelenségről majd később)

(Nem kell aggódni: nem is kiáltvány. Csak beszélgetni szeret-
nék.)

* * * * *

Mégpedig arról szeretnék beszélgetni, hogy mi történik ak-
kor, ha mondjuk Gödöllőn, egy közepesen lepusztult, ámde
zöldövezeti bérház negyedik emeletén, egy szellős áprilisi na-
pon, egy átlagosan fiatal tanár, szemináriumi tematikáit csi-
szolgatva, némi nehézkességgel ugyan, de egyben mégis a
felfedezés örömeivel megszüli ezt a jelzős szerkezetet, hogy
posztmagyar irodalmak.

Öröme sokszoros. Van ugyebár a felfedezés öröme: tudni-
illik felfedezte, hogy várandós egy új fogalommal, hogy tud
szülni, és elfelejti minden fájdalmát az örömnél miatta, hogy új
fogalom született e földre. Aztán örül annak is, hogy ez a töb-
bé kevésbé valóban új szerkezet, bár kissé még otromba és
ráadásul első látásra kifejezetten provinciális is egyelőre ér-

* Elhangzott és csíszolódott a POMPEJI 1991. őszi Szegeden és Maros-
vásárhelyen tartott felolvasó estjén, a *Mi az, hogy posztmagyar* című
öndefiníciós foglalkozáson, a Tilos Rádióban, a Szegedi Körzeti Stúdió-
ban és még számos helyen. Számomra egyre kevesebbet jelent. Immár
semmit. (Ráadásul, most már átírni sem tudom: megíródott.) **

** Ez a szó pl. sajtóhiba. De jobb, mint az eredetileg szándékolt *megunódott*.

*** E megjegyzés szintén elhangzott és csíszolódott stb.

telmetlen. Vagyis van egy szerkezete, aminek jelentést adhat, a jelentésnek még tán értelme is lesz, és akkor mindenki jól jár.

Hát efféle dolgoknak örült azon a friss, ropogós áprilisi napon a fiatal gödöllői tanár, és örömében fel is kínálta a jelzős szerkezetet közös hasznosításra, beszélnének meg, kell e nekünk és hogy mire való.

Beszélgessünk tehát arról, hogy mi történik ilyenkor, már csak azért is, merthogy épp ez történik: *ez a beszélgetés, ez az, ami történik.*

* * * * *

Először persze arra jövünk rá, hogy nem eszik olyan forrón a kását, merthogy hiába van itt ez az új szó, ha a jelentését csak szavakkal adhatjuk meg, régiekkel, azoknak a jelentéséről nem mi egyeztünk meg, ill. nem mi nem egyeztünk meg, stb. Az ember ijedtében persze rögtön a kezét akarja használni, rámutatásra, úgyis oda van már írva a cím alá néhány név, néhány ember elől persze Tandori, öreg motoros, aztán Kukorelly, Garaczi, Németh Gábor, Szíjj Ferenc, majd néhány nehezebben kezelhető fiú: Márton László, Kemény István, Darvasi. És mondaná az ember, hogy hát ez, ők volna a posztmagyar.

Az ember persze bízik a kezében, de azért a deixis után újra csak megijed, merthogy mi az a Kukorelly, ugye, ha még nincs róla beszélve, és ha mondjuk ez az új szavunk *épp azért* lett kitalálva, hogy beszélve legyen róla?

Gond van, határozottan gond van. Mert akkor mégsem marad más, mint megnézni távolról, közelről, belülről, mindenhol, részeiben és egészében, hogy mi is az, amit kitaláltunk, és elmondani, hogy mit is szeretnénk javaslunk érteni alatta. Ami persze teljességgel lehetetlen anélkül, hogy ne hinném azt, ha azt mondom *Csukd be az ajtót!* csukódik s nem nyílik, az ajtó, és nem könyv, nem a kikelet, és te teszed meg, beszélgetőtársam, te társam, testvérem. És persze hinnem kell, hogy a régiek, ott messze ugyanily alapossággal egyeztek meg arról, hogy mi mit jelent, mert ha nem, akkor már baj van, nem gond.

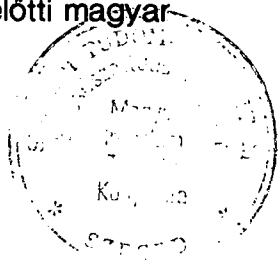
Primitív, egyszerű, kicsit otromba dolgok ezek: bízunk kell a közmegegyezés pontosságában, ha kell, egy egészen kis köz megegyezésében, különben nem lehetséges beszélünk. Bízunk kell a beszélgetésben és a hagyományban. (A zsinatban és az atyákban, ahogy Pázmány mondta. Csak mondom.)

* * * * *

Nos, szóval: mi is az akkor, hogy posztmagyar?

Mivel nem kedvelem az otrombaságot és a provincializmust, *nem* javaslom, hogy a posztmodern magyar változatát értsük alatta. Azt sem javaslom, hogy korszakfogalomként kezeljük, mert kifigyeltem, hogy a korszakok, a finomítás címenőször szétrúgják a deklarált évszámkereteket, aztán gusztustalanul szétkenődnek az időben, miközben kiagyalódik még pompásan elrágódnak a gumicsontokon. Pfuji!

Ha viszont komolyan veszem, hogy elődeink, meg mi mit is értünk azon szavakon, amelyekből a mienk összeállt határozottan világosodni kezd. Poszt magyar: a magyar után. E szempontból először is átfogó nemzethalálvízióm támad: *a sír, hol nemzet süllyed el*, de közben azt is látom, hogy vagyunk, itt vagyunk, és valahogy nem hiszem, hogy el fogunk tűnni. De ha ez így van, akkor a posztmagyar a magyar *mi* után van? Lengyel Péter volt egyszer annyira arcátlan, hogy elárulta: a tudomány szerint a magyarság királyvize a tej: aki meg tudja emésztani a tejet, az magyar etnikumú, aki nem, nem. Mármost erdélyi eredetű magyar feleségemnek antropológus-szemet gyönyörködtető és egyébként is pompás járomcsontja van, de a tejet nem bírja, én meg tót létemre igen és nem kompenzállok! Szóval ennek így nincs értelme: Nem az *etnikum* után. Akkor tán a magyar *kultúra* után van a posztmagyar? Bár néha úgy látszik, de annak még sincs még vége. Magyar *nyelv* után? Annak sincs vége, a vége után meg amúgy sem lenne semmi. Magyar *irodalom* után? Az nem lehet: *ez is az*. Vagy ha a magyar *irodalomtörténet*, a megírt után van, akkor olyan, mint a pre-magyar: az Ómagyar Mária siralom előtti magyar irodalom. Az meg mi?

Világosodni látszott, de tévedtem. Vagy tévedett a nyelv, vagy ez az egész szükségszerűen félresikerült kitérő arról szól, hogy a posztmagyar az a terület, ahol magát a magyar *jelzőt* nem lehet használni. *A posztmagyar a magyar jelző használata után van.* Ahol az már nem használható. Olyan lenne tehát, mint mondjuk *poszt-mohikán* irodalom, pl.: A poszt-Uncas mohikán irodalom története fő vonalakban (A Csingacsuguk-életmű). Reményt keltő, nem?

* * * * *

Mármost, ha nem veszem egészen komolyan a komolyságot, és elkezdek etimologizálni, azaz ráhagyatkozom a nyelvre, ami ma nagy divat, akkor tán még minden jóra fordulhat. Mondjuk egy Magyarországra menekült sorsüldözött angol főrend egy ideig bizonyára posztmagyarnak nevezné a Magyar Postát. A fiúk, akik hozzák-viszik az üzeneteket, nem kérdezve, hogy mi-mit jelent, csak dolgoznának, mint a gép. Lassan, mint a bűn, és kitartóan, mint egy öszvér.

Az angol főrend persze egy magyar határőrt megpillantva is így kiáltana: *poszt magyar!*, hogy tudniillik magyar őrszem, a határok őrizője, a nyelvi határok ura és rabja, az őriző szem, álmunk vigyázója, aki szavatol. Ez se rossz. Mert a nyelv sosem téved.

Ezenfelül világos, hogy aki posztmagyar, az utána van az *agyarkodásnak* (láttak már disputázó posztmagyart?), a posztmagyarnak nincsenek agyari, ezért gyakrabban mosolyog, mint mások, sőt, egészen gyakran, a gügyeséig gyakran mosolyog. Ha megfázik, akkor még a *fagyarság* seb kísérti beg, és azt seb boddja, hogy aki fagyar velükg tart, és azt seb, hogy de *sagyargassák* a bagyar dépet. Egy posztmagyar a *gagyar* után is van, nem gagyog, nem is szónokol, csak beszél, sőt beszélget. Egy posztmagyar nem iszik *kagyarkát*, sőt egyáltalán nem fogyaszt alkoholt, nem pusztítja magát, hanem mozdulatlanul és fenyegetően kólát szürcsöl és pattogatott kukoricát ropogtat, hideg fejjel vizsgálódik a kóláspohara mögül. Egy posztmagyar nem *nagyarkodik*, nem játssza a nagyot, nem játssza az agyát, a fejét, a búráját, nem

adja a bankot, sőt a posztmagyar bagatellizálni szeret. Pitiánerkedik. Mert szeret játszani. Azonkívül nem is *ragyarkodik*, kerüli a ragyát, megpróbál tiszta lenni, de nem viszi túlzásba, csak szereti az átlászsóságot. Mert átlátszónak lenni mindegestül.

Mindemellett a posztmagyar persze *dosztmagyar* is, hogy tudniillik elég volt már magyarul, vagy a magyarból, vagy a magyar jelzőből. *Fosztmagyar* is: ami magyarul van, vagy magyaré, azt elrabolja, elveszi, megfújja és elszalad vele, de legalábbis egy másolattal. Ő ugyanis gyorsan másol: másolótolvaj. Olyan, mint az új 1000-es Terminátor: amihez hozzáér, az az lesz. *Gosztmagyar*: szellem magyar, magyar szellem, szellemes magyar; felerészben angol, felerészben magyar; felerészben magyar, felerészben szellem, sőt szellet. A Szellentő Hígmagyarok szövetsége (SzHSz). *Kosztmagyar*: életrevaló magyar ember, mindig talpra esik, sohase éhezik, ezenfelül sosem mondja egy magyarnak, hogy szart! Hanem finomkodva így szól: Koszt (németül: Dreck) neked!

A posztmagyar ezenfelül fontos, komoly ember is, úgynevezett *mosztmagyar*. Orosz-magyar elnevezését onnan kapta, hogy quasi híddá feszülve, önnönmagát, személyét személyiségét feláldozva közvetít kultúrák, égtájak, társadalmi rendszerek, nyelvek, irodalmak, korok között. (Híd-jellege abban is kifejeződik, hogy [speciális módon] a folyón nem keresztben, hanem hosszában van lefektetve.) Végül pedig a posztmagyar, magyar-nak, finnuforul a mog-er-nak is utána van, a posztmagyar *posztmog-er* is egyben, azaz utána van az embernek, a férfinak is. Ez azt jelenti, hogy egyfelől kissé feminin, nőies jellegű, de sosem homoszexuális, esetleg, maximum, olyan férfi, aki heteroszexuális nőnek képzei magát (és/vagy: viszont); másfelől olyan ember a posztmagyar, aki már tényleg az *ember* után van. Végülis: ha meghalt a szerző, ha meghalt az olvasó, akkor ki van még életben? Nyilván az egyszerű ember, a szomorú, megszorított, megalázott, akinek már nem is nagyon van nyelve, keveset érzékel a világból, de legalább él (ha nem is olvas). És a posztmagyar, (akit persze *posztmagyar* is, mert virágról virágra száll, mint a méhecskék, [a szó minden értelmében]) nos, a posztmagyar, ez a gosztmagyar,

ez a szellem belésszáll, hogy nyelvet adjon annak az embernek, akit még nem ölt meg a betű. De az is lehet, hogy a posztmagyar szellem épp ettől a szegénytől próbál nyelvet rabolni, mert pl. ha egy posztmagyart megkérdeznek, hogy ő magyar e egyáltalán, azt szokta mondani, felében kurucos-hetykén visszakérdezve, felében hersegős-keményen odavágva: *Oszt'?! Magyar!*

* * * * *

No jó, ebből most legyen elég ennyi.

De higgyék el: még tudnám folytatni: a beszélgetés örök. És ha most mégis azt tanácsolom, hogy ezt a mostanit ideiglenesen függesztük fel, azt csak azért teszem, hogy elgondolkodhassunk azon, egy kicsiny, tán jelentéktelen szó kapcsán, hogy az irodalom mindig beszélgetés, hogy az irodalom mindig az, akik beszélgetnek.

Akár borzalmas, akár nagyszerű: itt, most mi vagyunk az irodalom.

A beszélgetés folytatódik.

Szeged

Szilasi László